

Antwoordkernen bij Eureka 4m /overzicht van de TWINTIGSTE EEUW

Antwoordkernen zijn vrijwel nooit volledige zinnen. Antwoordkernen geven alleen aan, wat er beslist in het antwoord moet staan.

De bedoeling is, dat je eerst zelf de antwoorden vindt/bedenkt. Daarna maak je er zelf goede *eigen zinnen* van. Pas achteraf controleer je, of je antwoord goed is. Vaak is het geen kwestie van goed of fout, maar van volledig of niet volledig.

Wat zijn de regels voor het maken en nakijken van opdrachten:

Indelen

1. *Voor* in het schrift komen de aantekeningen te staan en ook de uitwerkingen
2. *Achterin* het schrift komen de opdrachten te staan

Opdrachten:

3. Alle opdrachten moeten gemaakt worden. De antwoorden moeten in **HELE** zinnen uitgeschreven worden.
4. Je slaat steeds een regel over tussen de opdrachten.
5. Alle antwoorden moeten nagekeken worden:
 - a. Is een antwoord goed, dan zet je met **RODE** pen een voor de kantlijn.
 - b. Is een antwoord fout en je snapt *waarom* je antwoord fout is verbeter je met **RODE** pen.
 - c. Is een antwoord fout en je snapt *niet* waarom je antwoord fout is dan zet je met **RODE** pen een **?** voor de kantlijn. Dat moet je dus vragen in de les.

Soms komt er bij de antwoordkernen **xxx**: dat betekent: zo'n antwoord moet je helemaal zelf bedenken. Vaak gaat het dan om een eigen mening, of een eigen voorbeeld: zoiets kunnen we natuurlijk niet voor je bedenken.

→ betekent: de opdracht is geen vraag. Je moet alleen de opdracht lezen. De vraag komt dan daarna: zie bij opdracht 5 →; de vraag staat bij 5.1.

..... betekent, dat wat op de stippellijn moet, overgenomen moet worden uit het boek.

7. Europa en Nederland tussen 1900 en 1914

7.1. Europa op weg naar de Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

1.

- *productie met machines*
- *productie in fabrieken*
- *grote steden bij fabrieken*

1.1. productie gaat *sneller*, meer producten: *lagere prijzen* mogelijk

8.1. D

9. Het sociale vraagstuk ging over de *verbetering van de positie van de arbeidersklasse*.

9.1. *kapitalisme*: vrije markt, *ieder voor zich zonder staat*

9.2. *socialisme*: *ongelijkheid* tussen de maatschappelijke klassen *opheffen* en de *welvaart verdelen*

9.3. *nivellering* [rijken moeten meer betalen dan armen] tegenstelling arm-rijk minder maken door *sociale wetten*

10.

<i>Bron</i>	<i>groepering (partij)</i>	<i>naam persoon</i>
Bron 1	Socialisten (SDAP)	Troelstra
Bron 2	Liberalen	Thorbecke
Bron 3	Confessionelen (ARP of RKSP)	Kuyper of Schaepman

11. *verzoening*

11.1 *liberalen, socialisten en confessionelen*

11.2. *algemeen kiesrecht* en *financiële gelijkstelling openbaar en bijzonder onderwijs*

12 gemechaniseerde productie; *gas en elektriciteit; waterleiding en riolering; treinen en trams*.

12.1 rond 1900!

	V	W	N
fiets	<i>x</i>		
tram / trein		<i>x</i>	
auto		<i>(x)</i>	<i>x</i>
vliegtuig			<i>x</i>

8. Europa en Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

8.1. Europa en de Eerste Wereldoorlog

8.1.1. De verklaring van de Eerste Wereldoorlog

13.

Oorzaakvraag: Waardoor (door welk probleem) ontstaat 'De Eerste Wereldoorlog'?

Imperialisme is de voornaamste oorzaak van Wereldoorlog I

13.1. *macht en / of grondgebied uitbreiden*

13.2. Afrika en Midden-Oosten

14. het veroveren van gebieden (*kolonialisme*), het aanleggen van *spoorwegen en havens* en / of het *oprichten van* grote, vaak internationale, *bedrijven*.
- 14.1. *Fransen dwingen Marokko zich te onderwerpen*
- 14.2. *Shell* is grote Brits-Nederlandse oliemaatschappij = *groot internationaal bedrijf*. (multinational!) Haalt olie in Azië en Afrika uit de grond
15. Nationalisme wil zeggen: je *eigen land*, je *eigen volk op de voorgrond* plaatsen en je *afzetten tegen andere landen en volken*
- 15.1. nationalisme = *militarisme, machtsvertoon, bondgenootschappen met en tegen*: oorlogsgevaar
- 15.2. imperialisme = internationale *concurrentie tussen landen en bedrijven*
16. wat heeft Duitsland veel koloniën / veel macht in de wereld
17. nationalisme leidt tot het *opslokken van andere landen* /tot *baas spelen* over de wereld
- 17.1. *reden*. Reden is wat mensen bewust *WILLEN*. Nationalisme is wat *mensen willen/voelen*
- 18.

Aanleidingvraag: Wanneer (door welke gebeurtenis) gaat de Eerste Wereldoorlog beginnen?

- 18.1. In *Sarajevo* werden de *Oostenrijks-Hongaarse* kroonprins *Frans Ferdinand* en zijn vrouw *doodgeschoten* door Servische nationalisten.
- 18.2. Servië *grenst aan Oostenrijk-Hongarije* / O-H komt steeds dichterbij / is *Servië volgende slachtoffer van O-H*
- 18.3. *rechter*: tekening geeft *mening/gevoelen van tekenaar* weer [linker toont feiten = kaart]

OBJECTIEF: dat zijn bronnen die *alleen feiten* willen opsommen / meedelen / laten zien

INFORMATIEF: dat zijn bronnen die *feiten* geven maar ook daaromheen veel willen *uitleggen*

SUBJECTIEF: dat zijn bronnen die vooral *meningen, standpunten* van de maker willen weergeven.

- 18.4. *Oostenrijk-Hongarije* verklaarde de oorlog aan *Servië*. Maar de Serven kregen steun van de *Russen*. De *Duitsers* besloten de Oostenrijkers te gaan helpen, maar de *Fransen* kwamen hun bondgenoot Rusland te hulp. Toen moest ook *Engeland*, bondgenoot van Frankrijk en Rusland, wel meedoen.....

8.1.2. De gebeurtenis: het verloop van de Eerste Wereldoorlog

19.

- *De strijd speelde zich niet alleen af op Europese slagvelden*
- *in moderne fabrieken gefabriceerde wapens*

20. *Centralen en Geallieerden*

- 20.1. *bladzijde 42 moet zijn 44. Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Bulgarije, Turkije*
- 20.2. *Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland, Roemenië, Servië, Griekenland, Albanië*
- 20.3. *Spanje, Nederland, Denemarken, Zwitserland*
- 20.4. *Rusland*
- 20.5. *Verenigde Staten*

21. *Auf wiedersehen auf dem Boulevard*: ‘tot ziens op de boulevard (in Parijs)
- 21.1. plan Von Schlieffen voor D; *propaganda* in het algemeen
- 21.2. opmars gestuit: loopgravenoorlog
- 21.3.
✚ <i>propaganda:</i> ✚ <i>Censuur:.....</i> ✚ <i>Nationalisme:.....</i> ✚ <i>aandelen in de oorlog...</i>	}	Totale oorlog
22. *propaganda*
- 22.1 de mensen *overtuigen om ook offers te brengen* voor de oorlog (nationalisme)
23. →
- 23.1. *secundair*: tekst spreekt *niet* alsof *er zelf bij* /achteraf beschrijven
- 23.2. *verschrikking; zinloze aanval; kanonnenvoer*
- 23.3. wekt *schrik en medelijden* op; gezichten worden van *emoties* voorzien

8.1.3. De afloop: de gevolgen van de Eerste Wereldoorlog (1918-1939)

24. veel *doden en gewonden* (direct); *wapenstilstand* (indirect); *vrede van Versailles* (indirect); *Duitsland wil wraak* (indirect)
- 24.1. kaart op bladzijde **44**
✚ <i>Duitsland:</i>	<i>1.950.000</i>
✚ <i>Frankrijk:</i>	<i>1.500.000</i>
✚ <i>Gr.Britannië:</i>	<i>1.000.000</i>
✚ <i>België:</i>	<i>41.000</i>
- 24.2.
✚ <i>D:</i>	<i>14,7</i>
✚ <i>F</i>	<i>18,3</i>
✚ <i>GB:</i>	<i>10,5</i>
✚ <i>B:</i>	<i>10,8</i>
- 24.3. *Frankrijk*
25. *Lenin* door met de *oorlog te stoppen*; maakt indruk op soldaten
Wilson: door aan *oorlog deel* te *nemen*: Amerikanen geven de doorslag
- 25.1.
- 1914: begin WO I*
1917: Russen staken de strijd
(Begin)1918: Amerikanen gaan daadwerkelijk deelnemen
(eind) 1918: wapenstilstand: einde WO I
1919: vrede van Versailles
26. dat *elk volk* zelf zijn *eigen staat* mag hebben en een *eigen bestuur* mag kiezen
- 26.1. *veel volken behoren tot een andere staat*
- 26.2. bladzijde **34** van dit boek
In Oost-Europa zijn de grote multinationale staten
- 26.3.
- 26.4.

8.2. Nederland en de Eerste Wereldoorlog (1914-1919)

- 27. **geen partij kiezen** voor welk oorlog voerend land dan ook
- 27.1. het **onder de wapenen roepen van de soldaten** en ze in paraatheid brengen
- 27.2. **dreiging van Duitse aanval** (plan Von Schlieffen)

- 28. **Nederland is handelsland**. Gunstig gelegen voor GB en vor D (Rotterdam!)
- 28.1. **economische blokkade**, die weer leidt tot gebrek aan goederen en dat leidt weer tot distributie

- 29. **distributiesysteem leidt tot schaarste**. Zwarte handel is **woekerhandel in schaarse goederen**
- 29.1. **hongeroproeren**
- 29.2. revolutiedreiging: **regering wil bevolking rustig stemmen** door gunstige maatregelen: pacificatie en betere arbeidsvoorwaarden

- 30. **economisch liberalisme = staat bemoeit zich niet** met economisch en sociaal leven. **In WO I moet de staat zich bemoeien** met de economie (distributie) en het sociale leven (betere levensomstandigheden). Dus einde liberalisme

- 31. →
- 31.1. **veel Belgen naar Nederland ten gevolge van WO I**
- 31.2. **onderdak; werk, scholing**
- 31.3. **vlucht voor oorlogsgeweld**

9. Europa en Nederland in het Interbellum (1918-1939)

9.1. Europa in het Interbellum: herstel en crisis

- 32. om vrede te bewaren / **conflicten** tussen landen **voorkomen of oplossen**
- 32.1. VS ondertekenen niet / **doen niet mee aan Volkenbond**

- 33.
 - **Afstaan van Duitse gebieden**
 - **Herstelbetalingen**
 - **Demilitarisering van het Rijnland**
- 33.1. **oud-militairen** (veteranen)
- 33.2. **NSDAP: Nationaal-Socialistische Duitse Arbeiders partij**
- 33.3. **1923: staatsgreep in München**
- 33.4. Adolf **Hitler**

- 34.
 1. **overdreven nationalisme;**
 2. **verheerlijken (ophemelen) van geweld als iets 'geweldigs';**
 3. **onvoorwaardelijke (zonder tegenspraak) gehoorzaamheid aan de leider (Führer);**
 4. **tegen democratie met vrije meningsuiting en verkiezingen;**
 5. **tegen communisme en socialisme;**
 6. **rassenleer, bijvoorbeeld antisemitisme = haat tegen, en vervolging van, Joden.**

34.1. **hakenkruis** /swastika

34.2. **geen rassenleer**

35. →

35.1

1924-1	1924-2	1928	1930	1932-2	1933
7	3	2	18	34	45

35.2. **NSDAP** heeft **nooit** een **meerderheid** (>50%) **bij verkiezingen gehaald**. [maximum is 45% in 1933]

36. hij maakte de bevolking bang door de **SA en de SS**. Dat waren militair-georganiseerde NSDAP-leden: zij gebruikten geweld (**intimidatie**) om te laten zien, dat de NSDAP van Hitler de baas was in Duitsland.

36.1. Hitler Rijkskanselier- brand in de Rijksdag- noodtoestand uitgeroepen- machtigingswet- Hitler president en opperbevelhebber- rassenwetten aangenomen

37.

Vijf kenmerken van Hitlers nazi-politiek	Welke bron past bij dit kenmerk?
1. de bouw van vernietigingskampen	
2. de gelijkschakeling	c
3. de herbewapening	
4. de invoering van rassenwetten	a
5. de noodzaak van 'Lebensraum'	b

38 →

38.1 **VS** en Duitsland

38.2. Duitse economie is gekoppeld aan Amerikaanse [VS hielpen Duitsland tussen 1924 en 1929; als VS in crisis komen, sleuren ze D mee]

38.3. **Japan, GB** (Verenigd Koninkrijk)

38.4. **Sovjet-Unie**

39.

1934	<ul style="list-style-type: none">• Hitler erkent de Duitse Oostgrenzen niet meer• Mislukte poging om Oostenrijk te veroveren
Maart 1935	<ul style="list-style-type: none">• Herinvoering van de dienstplicht en de grootscheepse bewapening

39.1. **Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije, Polen**

39.2. **angst voor tweefrontenoorlog** [oorlog met GB en F in westen en oorlog met SU in oosten]

39.3. **geheim toestemming om Estland, Letland, Litouwen en delen van Finland en Polen te veroveren**

39.4. **nu aanval op oosten niet meer kan**, blijft aanval op westen over

- 40. 3 en 4 september 1939
- 40.1. Duitse aanval op Polen
- 40.2. verdrag van Versailles /vernedering Duitsland
- 40.3. Hitlers machtswellust / de nazi-ideeën

9.2. Nederland in het Interbellum: crisis (1930-1936)

- 41. oktober **1929**
- 42. de **crisis oplossen door te bezuinigen**. De uitgaven van de overheid werden aangepast aan de verminderde belastinginkomsten. Dit wordt **aanpassingspolitiek** genoemd
 - 42.1. lagere lonen, werkloosheid
 - 42.2. **stempelen, fietsplaatje, gratis kleding en schoenen** [anderen konden zien, dat je werkloos was]
- 43. **Twentse textielstaking**
 - 43.1. **Jordaan-oproer**
 - 43.2. **kritiek op regeringsbeleid wordt genegeerd / neergeslagen**
 - 43.3. **gevolg**
- 44. →
 - 44.1. **1930- 1935/36**
 - 44.2. **1935**. uitvoer en invoer nog omlaag; werkloosheid stijgt nog
- 45. Anton **Mussert**
 - 45.1. **boeren, middenstanders bang bedrijf te verliezen**
 - 45.2. **werklozen: ouders bang dat kinderen geen werk krijgen**

9.3. De Sovjet-Unie van Oktober-Revolutie tot de Duitse inval (1917-1941)

- 46. [staatsvorm = is er een gekroond staatshoofd, ja of nee? Antwoord: ja =]**Monarchie**
- 46.1. **februari-revolutie**: Rusland wordt **republiek naar westers voorbeeld**
Oktober-revolutie: Rusland wordt **socialistische staat geleid door de communistische partij**. Krijgt **nieuwe naam: Sovjet-Unie of SU**
- 46.2. zie bij 46.1.
- 47.

Vergelijkingspunten	Kapitalisme	Socialisme
Rol van de staat	Klein / vrije markt	Groot / planeconomie
Eigendom van productiemiddelen	Particuliere / privé	staat
Gelijkheid	gelijke kansen	Gelijke uitkomsten

- 48. **grootgrondbezit onteigenen; stoppen met WO I**
kleine bezitters mogen geen eigen bedrijf meer hebben

49. **industriestaat opbouwen door collectivisatie van de landbouw**: door collectivisatie zijn miljoenen boeren niet meer nodig op het land; die moeten dan wel in fabrieken gaan werken

49.1. positief: *modernisering van het land* / industrialisatie
Negatief: **terreur- geheime politie- zuiveringen- strafkampen- showprocessen- persoonsverheerlijking**

50. →

50.1. **zeer**

50.2. **standplaatsgebondenheid is hoog / subjectief**

51. →

51.1. dat **socialistische economie omhoog** gaat / terwijl **kapitalistische omlaag** gaat. [Na 1929 begint grote crisis van de kapitalistische economie]

52. →

53. [eigenlijk moet dit 52.1. zijn]

30 miljoen boeren van platteland naar stad; staal- en kolenproductie verviervoudigde; 1938 grootste producent van tractoren en locomotieven

53.1. **SU verslaat Duitse Wehrmacht**

53.2. **kwaliteit van producten bedroevend**

53.3. weinig

53.4. informatief (=standplaatsgebonden ±)

54.

- ✚ Politieke tegenstanders achtervolgen, opsluiten en in koelen bloede neerschieten **TERREUR**
- ✚ Onderwijzers en de media berichten elke dag over de juistheid van de collectivisatie van de landbouw **INDOCTRINATIE**
- ✚ De hoofdredacteuren van de kranten leggen de inhoud van de krant steeds voor aan staatscontroleurs **CENSUUR**
- ✚ Iedereen die wil werken moet zich aansluiten bij een officiële beroepsvereniging **GELIJKSCHAKELING**
- ✚ De gevangenen verschijnen huilend voor de rechtbank, smeken om de doodstraf omdat zij het land verraden hebben **SHOWPROCES**
- ✚ De regering maakt een film, waarin wordt uitgelegd, dat de economie van het land steeds beter wordt **PROPAGANDA**

10. Europa en de Tweede Wereldoorlog (1939-1945)

10.1. Europa en de Tweede Wereldoorlog

55. *Geallieerden en AS* (driehoek)-mogendheden

55.1. en 55.2.

Geallieerden	AS/driehoek	Geallieerden	As/Driehoek
GB	D	Churchill	Hitler
VS	Italië	Roosevelt	Mussolini
SU	Japan	Stalin	Hirohito

56. periode 1: *bezetting van Noord-Europa, West-Europa en de Balkan [Duitsland]*
Aanval op Pearl Harbor en bezetting Zuid-Oost-Azië [Japan]

56.1. periode 2: Duitsland: 1. slag bij El Alamein 2. slag bij Stalingrad. Japan: slag bij Midway

56.2. periode 3: D: 8 mei 1945 na de tweefrontenoorlog door VS/GB en SU
J: 2 september 1945 na de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki

57. →

57.1.

57.2

57.3

57.4

57.5

57.6

} → [zelf zoeken dus in de Atlas, misschien rekenmachine erbij]
WO I vooral *militaire slachtoffers*; **WO II** vooral *burgerslachtoffers*

58. *Auschwitz, Sobibor, Treblinka, Maidanek, Belzec*

58.1. de *uitroeiing van de Joden*

59. **E**

60. Dat *Duitsland het gaat verliezen* [eerst is D sterk/ grote tank, meer vliegtuigen; daarna wordt VS/GB sterker [*geallieerde tank met leeuw wordt groter, meer vliegtuigen; Duitse tank wordt kleiner*]

Hoe zat het ook al weer met spotprenten en propaganda?

Objectief, informatief, subjectief? **SUBJECTIEF**

10.2. Nederland en de Tweede Wereldoorlog (1940-1945)

61.

Nederland had weinig uitgegeven aan de defensie (verdediging) van Nederland:

- ✚ De wapens waren verouderd.
- ✚ Er was te weinig geïnvesteerd in verdedigingswerken.
- ✚ Er waren geen tanks.
- ✚ Nederland had weinig vliegtuigen

62.

- ✚ De *Nederlanders bekeren tot het nationaal-socialisme*.
- ✚ De *Nederlandse industrie gebruiken voor de Duitse oorlogs-economie*.
- ✚ De *deportatie* (wegvoeren) *van Joden*.

62.1. Nederland had grondstoffen en *producten*; Nederland had geschoolde *arbeidskrachten*

63. *1. controle en 2. gelijkschakeling*

- 63.1. 1: propaganda en censuur
2: alle politieke, culturele en sociale instellingen moeten *nazi-ideeën volgen en verspreiden*

64.

1. De registratie. Iedereen met joodse ouders of grootouders moest zich melden en kreeg een *J in het persoonsbewijs*.

2. Isolement van de joden van de andere Nederlanders. Er kwamen allerlei *beperkende maatregelen*. Zwembaden, bioscopen, hotels, theaters, parken werden verboden voor joden. Joodse kinderen moesten naar aparte scholen. De joden moesten buiten een *gele jodenster* op hun kleding dragen.

3. Concentratie. Vanaf 1942 moesten de joden *verhuizen naar de jodenbuurt* [GHETTO] in Amsterdam.

4. Deportaties. Vanaf midden 1942 vonden de eerste deportaties plaats naar vooral kamp *Westerbork*.

64.1. *bedrog* door de Duitsers; *geleidelijk* invoeren van de maatregelen; Nederlandse bevolking (ook de Joden dus) zeer *gezagsgetrouw*; *goede burgeradministratie*

65. →

65.1. ...

65.2. ...

65.3. *Auschwitz*

65.4. *31 augustus 1943*; op of omstreeks *3 september 1943*

66

passief verzet	geweldloos verzet	gewapend verzet
----------------	-------------------	-----------------

66.1.

Weigeren iets te doen	} helpen van onderduikers en verzet; staken	sabotage, overvallen en liquidaties
Radio		
Lidmaatschap opzeggen		
Ontslag nemen		
Ozo zeggen		

- 66.2. landverraad = **vrijwillig** voor Duitsers werken
collaboratie = *min of meer gedwongen* voor Duitsers werken of met hen samenwerken
67. **gevolg van spoorwegstaking: Duitsers nemen wraak** door voedsel- en brandstofaanvoer te verbieden
68.
a= aanpassing b= collaboratie c= verzet

10.3. De moeizame dekolonisatie van Nederlands Indië (1942-1945)

69. het proces van **onafhankelijk worden**
69.1 reden: want het gaat om **mensen die iets willen**
70. **PNI en PKI**
70.1. onderdrukking
71. nationalisten ruiken **kans op onafhankelijkheid** met steun van Japan
71.1. hij **houdt vast aan zijn doel**; samenwerking met Japan is middel.
71.2. **werkte samen met de bezetters** van Nederlands-Indië
72. **Nederland wil blijvende band** via een **Unie tussen Nederland en de Verenigde Staten van Indonesië** (in de Verenigde Staten van Indonesië worden de eilandengroepen min of meer onafhankelijk; Soekarno krijgt alleen zeggenschap over Java en Sumatra)
72.1. **Soekarno** wil president zijn van heel Indonesië [**eenheidsstaat**] **zonder band met Nederland**
73. het gaat niet om de politie maar om het inzetten van het leger
73.1. VN dreigt met maatregelen/Nederland staat alleen / VS dreigen met stopzetting Marshallhulp
74.
VN = vereniging van onafhankelijke staten die samenwerken voor vrede en vooruitgang
VS = Amerika = eigen onafhankelijke staat
75. →
75.1. **primair** (ter plekke door fotograaf genomen)
75.2. **subjectief**: soldaten en fotograaf tonen hun gevoel van **superioriteit / macht / overwinning**: Nederlanders staan, lachend met geweer, Indonesiërs worden vernederd